

Центральноукраїнський національний технічний університет
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-
педагогічної роботи
Андрій КИРИЧЕНКО
” 08 ” 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦІНОУТВОРЕННЯ

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Фінанси, банківська справа та страхування

(назва спеціалізації)

Факультет Економічний

(назва факультету)

Розробник: Кравченко вікторія Петрівна, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, кандидат економічних наук, доцент
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Протокол № 1 від «28» серпня 2025 року

Завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

(підпис)

Володимир СИБІРЦЕВ
(прізвище та ініціали)

Декан факультету економічний

(підпис)

Наталія ШАЛІМОВА
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 07 Управління та адміністрування	Вибіркова	
Загальна кількість годин – 120	Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» Освітньо-професійна програма: «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки	
		2-й	2-й
		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,5	Освітній рівень: бакалавр	Лекції	
		32 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	2 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год	114 год
		Вид контролю	
		залік	

Мова навчання: українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є освоєння здобувачами базових понять і методів ціноутворення, виробивши у них вміння поєднувати теоретичні знання із практичними навичками формування цін на товари та послуги.

Завдання дисципліни полягає у:

- ознайомлені з базовими термінами та поняттями в ціноутворенні;
- розкриті економічної сутності ціни та ціноутворення;
- висвітленні основних принципів та методів ціноутворення;
- висвітленні загальної класифікації цін;
- розкритті особливостей формування цін та оплати товарів, послуг;
- розкритті особливостей функціонального механізму ціноутворення в Україні;
- ознайомлення з формуванням цінової політики підприємства;
- висвітленні основних напрямів державної політики в ціноутворенні;
- обґрунтуванні необхідності контролю та регулювання цін в Україні;
- розкритті особливостей ціноутворення у зовнішній торгівлі.

Передумови для вивчення дисципліни (структурно-логічна схема підготовки фахівця): враховуючи послідовність накопичення знань та інформації, дисципліна вивчається після викладання наступних дисциплін: податки, маркетинг, економіка підприємств.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- сутність ціни як економічної категорії;
- види цін і їх структуру;
- законодавство про ціни і ціноутворення;
- етапи процесу ціноутворення і методи визначення цін;
- особливості ціноутворення у промисловості, будівництві, сфері послуг і на міжнародному ринку;
- вплив податків на ціноутворення;
- методи ціноутворення в умовах ринку;
- вплив держави на ціноутворення.

вміти:

- застосовувати на практиці знання щодо формування цінової політики і стратегії підприємства;
- знати інструментарій, потрібний для виробки ефективних цінових рішень;
- обирати методи ціноутворення в залежності від ринкових умов, сфери і цілей діяльності підприємства;
- ефективно використовувати методи ціноутворення на практиці.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теоретичні основи ціни.

Поняття ціни. Теорія трудової вартості. Теорія граничної корисності. Теорія попиту і пропозиції. Ціна, як інструмент економіки. Методологія ціноутворення. Фактори, які впливають формування цін. Визначення цінового механізму. Принципи ціноутворення. Цінові методи. Система цін.

Тема 2. Класифікація цін.

Класифікаційні ознаки цін. Види цін за ступенем урахування в них витрат і прибутку. Види цін і тарифів залежно від ступеня самостійності підприємств. Види цін у контрактах куплі-продажу. Ціни зовнішнього й внутрішнього ринків. Види цін залежно від регіону реалізації. Види цін залежно від урахування в них транспортних витрат. Ціни, що використовуються в обліку й статистиці.

Тема 3. Ціноутворення та комерційна політика в економічній діяльності підприємств.

Чинники, що впливають на ціноутворення. Етапи ціноутворення. Вибір цілей ціноутворення. Основні методи ціноутворення. Стратегія ціноутворення. Ринкове корегування цін. Страхування цін.

Тема 4. Державне регулювання ціноутворення в Україні.

Основні засади державного регулювання. Форми і методи державного регулювання цін. Повноваження органів державного регулювання цін. Державне регулювання цін монопольних утворень. Контроль за додержанням державної дисципліни.

Тема 5. Торгові знижки і надбавки.

Суть і види цінових знижок. Вплив знижок на фінансовий стан підприємства. Особливості використання цінових знижок і надбавок у деяких галузях народного господарства.

Тема 6. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі.

Види зовнішньоторгових цін. Методи внесення комерційних поправок. Зовнішньоторгові контракти. Митне регулювання ціноутворення. Особливості визначення митної вартості. Механізм розрахунку зовнішньоторговельних цін. Митна політика інших країн. Державне регулювання цін у країнах з розвинутою ринковою економікою.

Тема 7. Умови постачання товарів у зовнішній торгівлі.

Міжнародні правила тлумачення торгових термінів ІНКОТЕРМС” (інтернаціоналі комерційні терміни). Особливості ІНКОТЕРМС. Базові умови ІКТ.

Тема 8. Біржові ціни.

Поняття товарної біржі. Фундаментальний аналіз біржових цін. Права торгової біржі. Ціни: ф'ючерсних та аукціонних угод, спотові та форвардні. Умови біржової торгівлі.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Теоретичні основи ціни та ціноутворення	15	4	2			9	14					14
Тема 2. Загальна класифікація цін	14	4	2			8	15	1				14
Тема 3. Ціноутворення та комерційна політика в економічній діяльності фірми	14	4	2			8	16		1			15
Тема 4. Державне регулювання ціноутворення в Україні	16	4	2			10	15	1				14
Тема 5. Торгові знижки і надбавки	16	4	2			10	16	1				15
Тема 6. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі	15	4	2			9	14					14
Тема 7. Умови постачання товарів у зовнішній торгівлі	15	4	2			9	15		1			14
Тема 8. Біржові ціни	15	4	2			9	15	1				14
Усього годин	120	32	16			72	120	4	2			114

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи ціни та ціноутворення.	2	
2	Тема 2. Загальна класифікація цін.	2	
3	Тема 3. Ціноутворення та комерційна політика в економічній діяльності фірми.	2	1
4	Тема 4. Державне регулювання ціноутворення в Україні.	2	
5	Тема 5. Торгові знижки і надбавки.	2	
6	Тема 6. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі.	2	
7	Тема 7. Умови постачання товарів у зовнішній торгівлі.	2	1
8	Тема 8. Біржові ціни.	2	
	Разом	16	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Теоретичні основи ціни та ціноутворення.	9	14
2	Тема 2. Загальна класифікація цін.	8	14
3	Тема 3. Ціноутворення та комерційна політика в економічній діяльності фірми.	8	15
4	Тема 4. Державне регулювання ціноутворення в Україні.	10	14
5	Тема 5. Торгові знижки і надбавки.	10	15
6	Тема 6. Ціни і ціноутворення в зовнішній торгівлі.	9	14
7	Тема 7. Умови постачання товарів у зовнішній торгівлі.	9	14
8	Тема 8. Біржові ціни.	9	14
	Разом	72	114

7. Індивідуальні завдання

При вивченні дисципліни «Ціноутворення» здобувачам пропонується виконувати наступні індивідуальні завдання:

- розв'язування кейсів, ситуаційних завдань з теми;
- проведення аналітичного (критичного) огляду літературних джерел та наукових статей за тематикою дисципліни;
- виконання творчих завдань (складення кросворду, ребусу, фінансової гри за тематикою дисципліни).

Теми індивідуальних завдань:

1. Економічні форми управління ціноутворенням.
2. Стратегія формування нових цін.
3. Процес ціноутворення на підприємствах.
4. Політика ціноутворення в Україні.
5. Формування торгових націнок у різних сферах н/г.

6. Особливості формування оптових и роздрібних цін на підприємстві.
7. Різновиди трансфертних цін та її вплив на конкурентну спроможність підприємств.
8. Особливості встановлення ціни на новий товар.
9. Формування цінової стратегії на підприємствах та її вплив на фінансову стійкість.
10. Формування оптимальної цінової політики на підприємствах.
11. Аналіз цін і товарів конкурентів.
12. Система взаємодії етапів встановлення цін на товар.
13. Необхідність державного регулювання цін в ринковій економіці.
14. Визначте основні цілі державного регулювання цін.
15. Система державного регулювання цін монопольних утворень.
16. Прямі і непрямі методи регулювання цін.
17. Способи державного регулювання цін у зарубіжних країнах.
18. Методи, за допомогою яких держава впливає на процес ціноутворення.
19. Особливості використання цінових знижок у с/г виробництві.
20. Вплив знижок та надбавок на фінансовий стан підприємства.
21. Методи ціноутворення на світовому ринку.
22. Методи оцінки вартості імпортованих товарів.
23. Механізм розрахунку зовнішньоторговельних цін.
24. Особливості митної вартості товарів.
25. Особливості ціноутворення при здійсненні експортних та імпортованих операцій.
26. Особливості використання умов “ІНКОТЕРМС” у зовнішній торгівлі.
27. Типи цінових угод які укладаються на товарній біржі.
28. Особливості формування ціни на товарній біржі.
29. Встановлення ціни на основі закритих торгів.
30. Порядок нарахування мита та митного збору на товар.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни «Ціноутворення» застосовуються наступні методи:

- словесні (лекції, бесіди);
 - наочні, під час лекцій (інформаційних, аналітичних, проблемних) та практичних занять, в тому числі з використанням мультимедійного забезпечення;
 - практичні, під час виконання практичних робіт, задач, вправ;
 - інтерактивні методи навчання під час проведення опитування, аналізу практичних ситуацій, дискусії, мозкового штурму, ділових ігор, розгляду кейс-стадій;
 - інноваційні, зокрема проектно-дослідницький метод; інтегровані методи.
- Застосовуються наступні інформаційно-комунікаційні технології та діджитал-інструменти: цифрові інструменти Google, програмні продукти від Microsoft,

програмне забезпечення для проведення опитувань Mentimeter, Kahoot, Trello, Canva, M.E.doc.;

- методи дистанційного навчання за допомогою платформ: Moodle та Zoom.

9. Критерії та засоби оцінювання

Види контролю: поточний, підсумковий.

Форма підсумкового контролю: залік.

Протягом семестру здобувач може отримати максимум 100 балів, в тому числі за перший рубіжний контроль – 50 балів, за другий рубіжний контроль – 50 балів.

По поточному контролю здобувач має можливість отримати бали за активність на лекційних та практичних заняттях, виявлення рівня підготовки здобувачів із зазначеної теми під час опитування, участі в лекційних дискусіях, тестування, підготовки доповіді-презентації та індивідуальних завдань.

Кількість балів, одержана здобувачем вищої освіти протягом семестру, та кількість балів за виконання підсумкової залікової роботи додається і разом складає оцінку знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни за 100-бальною шкалою та дворівневою шкалою («зараховано», «не зараховано») та шкалою ЄКТС результатів навчання.

Результати навчання, набуті шляхом неформальної, інформальної освіти зараховуються відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти в Центральнотехнічному національному технічному університеті.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю студентів, усне опитування, тестовий контроль.

Шкала оцінювання: ЄКТС, національна та ЦНТУ

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка	
		За національною системою (залік)	За системою ЦНТУ
A	ВІДМІННО - відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	Зараховано	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ - вище середнього рівня з кількома помилками	Зараховано	82-89
C	ДОБРЕ - в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок		74-81
D	ЗАДОВІЛЬНО - непогано, але зі значною кількістю недоліків	Зараховано	64-73
E	ДОСТАТНЬО - виконання задовольняє мінімальні критерії		60-63
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО - потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	Незараховано	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО - необхідна серйозна подальша робота		1-34

10. Рекомендовані джерела інформації:

Основні:

1. Лисак О.І., Андрєєва Л.О., Завадських Г.М. Ціноутворення: курс лекцій. Мелітополь: Люкс, 2020. 193 с. URL: <http://elar.tsatu.edu.ua/bitstream/123456789/11509/1/Конспект%20лекцій%20Ціноутворення%202020%20нов.pdf>
2. Шульга О.А. Ціноутворення: курс лекцій: навч. посіб. К.: НПУ. 2015, 110 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe

Додаткові:

1. Малініна Н.М. Ціни і ціноутворення: практикум. Вінниця: ВНТУ, 2015. 63 с. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21STN
2. Кравченко В.П. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни "Ціноутворення" для здобувачів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Кропивницький: ЦНТУ. Електронне видання, 2018. 34 с. Репозитарій ЦНТУ.
3. Омецінська І. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2018. Вип. 4. С. 120-133. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2018_4_13_28.

Законодавчі та нормативні документи:

1. Закон України "Про ціни і ціноутворення". Відомості Верховної Ради (ВВР). 2013. №19-20. ст.190. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>
2. МИТНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ (зміни, внесені Законом України від від 20 грудня 2016 року N 1796-VIII(з 1 січня 2018 року до цього Закону будуть внесені зміни, передбачені пунктом 1 розділу I Закону України від 20 грудня 2016 року N 1796-VIII)). URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T124495.html
4. Закон України «Про товарну біржу» Закон введено в дію з дня прийняття Постановою Верховної Ради України від 10 грудня 1991 року N 1957-XII Із змінами і доповненнями, внесеними Законами України від 15 квітня 2014 року N 1206-VII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T195600.html
5. Податковий кодекс України. Закон № 2755-VI від 02.12.2010 р. // Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011. – 2011 р., № 13, / № 13-14, № 15-16, № 17.– 743 с.(зі змінами та доповненнями від 15 серпня 2018 року). URL: <http://sfs.gov.ua/nk/>
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», N 318 від 31.12.99. Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19 січня 2000 р. за N 27/4248 м.Київ. URL: <https://document.vobu.ua/doc/3368>
7. Положення про Державну податкову службу України та Державну

митну службу України : затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 6.03.2019 р. № 227р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>

Інформаційні ресурси (офіційні сайти):

1. Цінові тренди на ринках світового зерна: URL: <http://www.agroprofi.com.ua/statti/991-tsinovi-trendi-nasvitovih-rinkah-zerna-19072013.html>
2. Огляд цін світового товарного ринку. URL: <http://pricereview.com.ua/RazdelView.html> від 08.2013 року
3. Щомісячний інформаційний бюлетень. Огляд цін українського та світового товарних ринків. URL: <http://dzi.gov.ua/shop/oglyad-cin>
4. Урядовий портал міністерств і відомств. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/newscategory?cat_id=24427721
5. Міжнародна федерація фондових бірж. URL: <http://www.Fibv.com>
6. Федерація фондових бірж країн Європи та Азії. URL: <http://www.Feas.org>
7. Сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>
8. Американська фондова біржа (AMEX). Chicago Board Options Exchange. URL: <http://www.cboe.com>
11. Верховна Рада України. URL: <http://www.rada.gov.ua>
12. Кабінет Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
13. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
14. Міністерство фінансів України. URL: <http://minfin.kmu.gov.ua>
15. Головне управління статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
16. Нью-Йоркська фондова біржа (NYSE). URL: <https://nyse.nyx.com/>